

Slamløsninger for Vestlandet

25. – 26. mai 2016

Quality Edvard Grieg, Sandслиåsen 50, Sandсли - Bergen

Program onsdag 25. mai

Kl. 10:00 – 10:10 Velkommen til fagseminar

Tema: **Slamhåndtering - en oversikt**

Kl. 10:10 – 10:40 **Slam sett i et nasjonalt perspektiv. Terje Farestveit. Sjefingeniør i Miljødirektoratet**
Utslippskrav, avløpsrensing og slamproduksjon i Norge, status og utvikling. Bruk av slam og slamprodukter, gjødselsforskriften, myndighetskrav, status og utvikling.

Kl. 10:40 – 11:10 **Bruk av slam i andre land. Arne Haarr. Rådgiver i Norsk Vann**
Regelverk og praksis. Hvordan anvendes slam og slamprodukter og hva er utviklingen fremover.

Kl. 11:10 – 11:30 Kaffepause

Kl. 11:30 – 12:00 **Bruk av slam i Norge. Arne Haarr. Rådgiver i Norsk Vann**
Tilbakeblikk og veien frem til dagens praksis. Bruk av slam og slamprodukter i jordbruk og kornproduksjon, status og oversikt over veiledningsmaterieell fra Norsk Vann. Er gjeldende nasjonal praksis bærekraftig for kommende slamvolumer på Vestlandet, eller er det behov for å tenke nytt?

Kl. 12:00 – 12:30 **Produksjon og bruk av slam og slamprodukter/gjødsel. Brita Toppe. Seniorrådgiver i Mattilsynet**
Praktisering av gjødselsforskriften. Tillatelser, sikkerhet, kontroll og oppfølging av ulike slamtyper.

Kl. 12:30 – 13:30 Lunsj

Kl. 13:30 – 14:15 **Metoder for slamhåndtering. Bjarne Paulsrud. Seniorrådgiver i Aquateam COWI**
En innføring i metoder som er i bruk i dag for behandling og sluttddisponering av slam, med hovedfokus på Vestlandet.

Slamløsninger for Vestlandet

25. – 26. mai 2016

Quality Edvard Grieg, Sandslåsen 50, Sandsli - Bergen

Tema:	Hvordan er strukturen for innsamling og behandling av septikslam i dag
Kl. 14:15 – 14:45	Septikslam – konkurranse. Bård Alsaker. Sjef forretningsområde Vann Kyst i COWI
Kl. 14:45 – 15:00	Kaffepause
Kl. 15:00 – 15:20	Innsamling og håndtering av septikslam. Arild Bødal. Forretningsutvikling i NORVA 24 (Morselskap til blant annet Septik 24 AS og Birkeland Transport AS) Hvilke kommuner dekkes av innsamling i dag, innsamlingsmetoder og hva skjer videre med slammet?
Kl. 15:20 – 15:50	Innsamling og håndtering av septikslam. Zeben Putnam. Prosessansvarlig i Lindum AS (Eid av Drammen kommune) Hvilke kommuner dekkes av innsamling i dag, og hva skjer videre med slammet?
Kl. 15:50 – 16:10	Kaffepause med rundstykker
Kl. 16:10 – 16:40	Tilbakeblikk på slamdisponering i Bergen. Britt Mo. Senioringeniør i Bergen Vann KF Erfaringer fra ulike prosjekt knyttet til behandling og disponering av slam og slamprodukter i Bergen kommune. Fra lokal bruk til ekstern mottaker.
Kl. 19:00	Festmiddag på hotellet

Slamløsninger for Vestlandet

25. – 26. mai 2016

Quality Edvard Grieg, Sandslåsen 50, Sandsli - Bergen

Program torsdag 26. mai

- Kl. 08:30 – 09:00 **Slammengder. utfordringer på Vestlandet. Kjell Kvingedal. Miljøvernssjef Hordaland**
Avløpsrensaneanlegg. Rensekrav, framdrift og kommende slammengder. Behandling av slam, oversikt over konsesjoner etter § 29. Annet slam, fiskeoppdrett og husdyrgjødsel. Aktuelt å utrede samordnet utnyttelse?
- Kl. 09:00 – 09:30 **Erfaringer med behandling og bruk av slam. Sveinung Folkvord. Grønn Vekst leder i HØST verdien i avfall AS**
Veien mot jordprodukter, rankekompostering, langtidslagring, mellomlagring, marked for Vestlandet etc.
-
- Tema: Avansert slamhåndtering**
-
- Kl. 09:30 – 10:00 **Sambehandling av slam og matavfall i Jær-regionen. Oddvar Tornes. Fagansvarlig for slambehandling i IVAR**
Produksjon og bruke av biogass og biogjødsel basert på slam, matavfall og ulike typer biosubstrater i regionen.
- Kl. 10:00 – 10:15 Kaffepause
- Kl. 10:15 – 10:45 **Hias fra renseanlegg til energi – og gjødselabrikk. Hva betyr det for valg av løsninger? Morten Finborud. Administrerende direktør i HIAS**
Stikkord: biogass, fosfor gjenvinning, termisk hydrolyse, gjødsel etc.
- Kl. 10:45 – 11:30 **Rådalen Biogassanlegg. Kristine Akervold. Rådgiver i VA etaten Bergen kommune.**
Status, planlegging, bygging og drift. Gassproduksjon og anvendelse av gass. Kapasitet og utvidelsesmuligheter sett i sammenheng med eget behov og mulig samarbeid med andre kommuner. Håndtering av biorest.
- Kl. 11:30 – 11:50 **Mindre biogassanlegg. Ove Hegg. Fagleiar i Voss kommune**
Eksempel på lokal utnyttelse av gassen.
- Kl. 11:50 – 13:00 Lunsj

Slamløsninger for Vestlandet

25. – 26. mai 2016

Quality Edvard Grieg, Sandslia 50, Sandslia - Bergen

Tema: Organisering og samarbeid

- Kl. 13:00 – 13:30 **Slam, et problem eller industrialisering av en ny ressurs. Olaf Brastad. Seniorrådgiver, industri og avfall i Bellona**
Hva må til for å industrialisere og skape robuste verdikjeder for slam?
- Kl. 13:30 – 14:00 **Erfaring fra organisering som IKS. Kjell Øyvind Pedersen. Administrerende direktør i IVAR**
IVAR IKS eies av tretten kommuner i Rogaland. Selskapet drifter Sentralrenseanlegg Nord-Jæren og tar imot slam og matavfall. Erfaring fra organisasjon og samarbeid i denne sammenheng.
- Kl. 14:00 – 14:10 Kaffepause
- Kl. 14:10 – 14:40 **Erfaring fra organisering som AS. Steinar Nævdal. Administrerende direktør i BIR AS**
Selskapet eies av 9 kommuner i bergensområdet, og håndterer renovasjon i eierkommunene. Valg av organiseringsform AS/IKS.

Tema: Oppsummering og veien videre

- Kl. 14:40 – 15:00 **Vestlandet – veien videre**

Slamløsninger for Vestlandet

25. – 26. mai 2016

Quality Edvard Grieg, Sandslia 50, Sandslia - Bergen

Påmelding: Frist for påmelding er onsdag **27. april**.

Påmelding til Bente Nilsen hos DIHVA på e-post [bente@dihva.no](mailto:bente@ dihva.no).

Deltakeravgift:

Deltakeravgift for begge dagene er kr 5 400,- og for en dag kr 2 900,- ekskl. servering og overnatting.

Servering og overnatting:

Fullpensjon	kr 3 185,- (ink. 2 dagpakker, festmiddag, 1 overnatting)
Dagpakke	kr 595,- pr. dag
Festmiddag 25. mai	kr 705,-
Overnatting enkeltrom	kr 1 290,-

Dagpakker og festmiddag for ikke-boende faktureres sammen med deltakeravgiften. For boende deltakere gjøres servering og opphold opp med hotellet direkte.

Ved avbestilling etter mandag 9. mai 2016, må full deltakeravgift, samt eventuelle utgifter til hotellet, dekkes.

Vi håper dere finn programmet interessant og ønsker dere vel møtt til konferanse 25. og 26. mai på Quality Edvard Grieg.

Programkomite: Kjell Kvingedal - Fylkesmannen i Hordaland, Nils Eivind Stranden -Kvam Herad, Kristine Akervold - VA etaten i Bergen, Britt Mo - Bergen Vann KF, Bjarne Ulvestad -FjellVAR, Arne Bergo – DIHVA, Helge Botnen - DIHVA og Erling Heggøy - DIHVA.

Driftsassistansen I Hordaland - Vann og Avløp IKS (DIHVA) er et interkommunalt selskap der medlemskommunene er Askøy, Austevoll, Austrheim, Bergen, Bømlo, Eidfjord, Fitjar, Fjell, Fusa, Gulen, Haugesund, Jondal, Kvam, Kvinnherad, Lindås, Masfjorden, Meland, Modalen, Odda, Os, Osterøy, Radøy, Samnanger, Stord, Sund, Tysnes, Tysvær, Ullensvang, Ulvik, Vaksdal, Voss og Øygarden. DIHVA's formål er å være et kompetansesenter for vann og avløpstjenester. Selskapet skal utføre og formidle tjenester og produkter, slik som driftsassistanse eller driftsansvar, kvalitetssikring, analysevirksomhet, opplæring, erfaringsutveksling og informasjonsvirksomhet.